

Partnerpensioenen: ook voor ouderen!*

In deze bijdrage over partnerpensioenen staat een probleem dat specifiek voor ouderen kan spelen centraal. Dat probleem betreft de situatie waarin de gezamenlijke huishouding van ouderen noodgedwongen moet worden beëindigd omdat een van de partners in een verpleeg- of verzorgingshuis wordt opgenomen.

1. Inleiding

Bij het begrip partnerpensioenen denkt men in eerste instantie niet onmiddellijk aan ouderen¹, maar juist eerder aan jongeren. Toch is het onderwerp ook voor ouderen van belang. Wanneer oudere mensen ongehuwd gaan samenwonen kan de vraag of door middel van pensioen in elkaars verzorging kan worden voorzien evenzeer, en misschien zelfs sterker, spelen dan bij jonge personen die besluiten een gezamenlijke huishouding aan te gaan zonder in het huwelijk te treden. Bij de behandeling in de Tweede Kamer van de zogenaamde fiscale tweeverdienerswetgeving is het onderwerp partner-

W.P.M. Thijssen is hoofd Juridische Zaken van Delta Lloyd Pensioenen, onderdeel van Delta Lloyd Levensverzekering NV.

pensioen aan de orde geweest. Partnerpensioenen zou dezelfde fiscale erkenning moeten krijgen als weduwen- en weduwnaarspensioenen. Op 23 maart 1988 was het zover. Een van de gestelde voorwaarden is dat slechts personen die een gezamenlijke huishouding voeren voor partnerpensioenen in aanmerking kunnen komen.

Op aspecten van partnerpensioenen die speciaal voor ouderen van belang zijn wordt hierna ingegaan. In onderdeel 2 worden de juridische contouren van partnerpensioenen geschetst. In onderdeel 3 wordt summier ingegaan op de fiscale aspecten van pensioen in de loonbelastingssfeer. Vervolgens komt in onderdeel 4 de resolutie aan de orde waarbij pensioenregelingen waarvan partnerpensioenen onderdeel uitmaakt voor de toepassing van de fiscale wetgeving en de werknemers- en volksverzekeringen, indien aan bepaalde voorwaarden is voldaan, als pensioenregeling zijn aangewezen.² Onderdeel daarvan is een bespreking van enkele specifiek met de situatie van ouderen samenhangende problemen in verband met partnerpensioenen. In het vijfde onderdeel wordt geanalyseerd in welke situaties de in onderdeel 4 geconstateerde problematiek voor ouderen speelt. Daarbij wordt onder meer ingegaan op het feit dat wanneer een partnerrelatie wordt aangegaan na beëindiging van het deelnemerschap aan een pensioenregeling in veel gevallen geen recht op partnerpensioenen aan de regeling kan worden ontleend indien partnerpensioenen onderdeel van die regeling uitmaakt.³ Dit artikel wordt met een korte samenvattende conclusie afgesloten.

2. Juridische contouren van partnerpensioenen

Voor het onderwerp pensioen zijn meerdere onderdelen van onze wetgeving van belang. Een wettelijke privaatrechtelijke pensioendefinitie ontbreekt, eerst in het Nieuw Burgerlijk Wetboek (NBW) is in een summier regeling voor pensioenen voorzien.⁴ In de meeste gevallen maakt pensioen onderdeel uit van een pakket arbeidsvoorwaarden.⁵ In die gevallen kunnen ook arbeidsrechtelijke regelingen van belang zijn.⁶ Niet uitgesloten moet worden dat ook de in het NBW opgenomen regeling voor algemene voorwaarden in verband met het onderwerp pensioen van belang kan zijn.⁷ Voorts is de sociale verzekeringswetgeving van eminent belang, omdat met name oudedags- en weduwnpensioenen, en sinds kort ook weduwnaarspensioenen, met een uitkering krachtens de Algemene Ouderdomswet (AOW) respectievelijk de Algemene Weduwen- en Wezenwet (AWW) plegen te cumuleren.⁸ Hoewel (nog) geen wettelijk recht op weduwnaarspensioenen krachtens de AWW bestaat, is dit recht feitelijk gerealiseerd op basis van een uitspraak van de Cen-

trale Raad van Beroep (CRvB).⁹ De AWW zal naar alle waarschijnlijkheid binnen afzienbare tijd worden gewijzigd met het oog op de gelijke behandeling van mannen en vrouwen¹⁰ door het weduwnaarspensioen te introduceren.¹¹ Van de gelegenheid zal tevens gebruik worden gemaakt om de gelijke behandeling van gehuwd en ongehuwd samenwonenden in de AWW te introduceren. Momenteel is deze vorm van gelijke behandeling niet in rechte afdwingbaar.¹² In de Pensioen- en spaarfondsenwet (PSW) is een opsomming opgenomen van de pensioenvormen waarop die wet van toepassing is. Sinds de wijziging van de PSW per 1 augustus 1987 maakt weduwnaarspensioen onderdeel uit van deze opsomming.¹³ Partnerpensioen is bewust niet opgenomen omdat de regering van mening was dat 'de tijd nog niet rijp' was om de PSW toepasselijk te kunnen doen zijn op partnerpensioen.¹⁴ Het verdient naar mijn mening aanbeveling dat de SER naar aanleiding van de open Adviesaanvraag pensioenproblematiek adviseert de PSW alsnog op dit punt te wijzigen.¹⁵ De 'pensioendefinitie' van de PSW bevat immers geen inhoudelijke omschrijving van de genoemde pensioenvormen juist om de wet een zo groot mogelijk reikwijdte te geven.¹⁶ Voor deze bijdrage is van

het meeste belang de definitie van het begrip pensioenregeling zoals die is opgenomen in art. 11 Wet op de loonbelasting 1964 (Wet LB). Art. 11, lid 3 Wet LB luidt als volgt: 'Onder pensioenregeling wordt verstaan een regeling die uitsluitend of nagenoeg uitsluitend:

- a. ten doel heeft de verzorging van werknemers en gewezen werknemers bij invaliditeit en ouderdom en de verzorging van hun echtgenoten en van hun kinderen en pleegkinderen die de leeftijd van 21 jaar nog niet hebben bereikt en niet gehuwd zijn of gehuwd geweest zijn, en
- b. een pensioen inhoudt dat niet uitgaat boven hetgeen naar maatschappelijke opvattingen, mede in verband met diensttijd en genoten beloning, redelijk moet worden geacht. Onze minister kan, zo nodig onder door hem te stellen voorwaarden, afwijkingen toestaan van de onderdelen a en b door bepaalde regelingen of groepen van regelingen aan te wijzen als pensioenregeling'.¹⁷ Op de betekenis van de fiscale pensioendefinitie voor de toepassing van de Wet LB wordt in onderdeel 3 ingegaan. Een soortgelijke definitie van het begrip pensioenregeling als opgenomen in art. 11, lid 3 Wet LB is in verband met de toepassing van de sociale zekerheidswetgeving opgenomen in art. 6 lid 3 Coördinatie-

* Met dank aan Prof. mr B. Wessels en Mr L.F. Kleiterp voor hun opmerkingen bij het concept voor dit artikel. Literatuur en jurisprudentie zijn verwerkt tot 1 augustus 1990.

1. Onder 'ouderen' worden in deze bijdrage verstaan personen die recht hebben op een uitkering krachtens de Algemene Ouderdomswet (AOW) of die daarop recht zouden hebben, maar aan andere voorwaarden dan het leeftijds criterium niet voldoen. E. Lutjens, Pensioenvoorzieningen voor werknemers, diss. 1989, p. 706 hanteert in dit verband de term spilleeftijd. De uitkering krachtens de AOW gaat in op de eerste dag van de maand waarin de verzekerde de vijfenzestigjarige leeftijd bereikt, zie art. 7 jo. 16, lid 1 AOW.
2. Resolutie en Beschikking van 23 maart 1988, BNB 1988/157.
3. Hetzelfde kan overigens gelden wanneer een huwelijk wordt aangegaan na beëindiging van het deelnemerschap aan een pensioenregeling.
4. Zie art. 7.10.4.6. NBW, besproken door B. Wessels, Natuurlijke verbintenissen, diss. 1988, p. 247-249 en E. Lutjens, a.w., p. 127. Th.L.J. Bod, Pensioen en privaatrecht, diss. 1979, blz. 66 e.v. karakteriseert pensioen als bestemmingsgebonden lijfrente.
5. Vgl. E. Lutjens en B. Wessels, Algemene voorwaarden, arbeidsovereenkomst en pensioenverhoudingen, NJB 1987, p. 137-138.
6. Zoals bijv. de Wet op de collectieve arbeidsovereenkomst, de Wet op het algemeen verbindend en het onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten en art. 1638z BW, daarover B. Wessels, a.w., p. 280-281.
7. Deze regeling is opgenomen in afd. 6.5.3. NBW en is van toepassing wanneer de pensioenregeling geen onderdeel uitmaakt van de tussen werkgever en werknemer gesloten arbeidsovereenkomst, aldus E. Lutjens en B. Wessels, t.a.p., p. 137-139 en B. Wessels, Reglementen en algemene voorwaarden,

WPNR 1990, p. 226. Dit doet zich onder andere voor wanneer de pensioenaanspraken aan art. 2, lid 2 Pensioen- en Spaarfondsenwet (PSW) worden ontleend.

8. Zie art. 10, lid 4 AOW jo. art. 6 Inkomensbesluit AOW (Besluit van 31 maart 1988, Stcrt. 1988, nr 64); art. 49 AWW; op de achtergronden van de samenloop van de uitkeringen krachtens de AOW en de AWW wordt ingegaan door J. Borgesius, Cumulatie van pensioenen, Het Verzekerings-Archief 1986, p. 135 e.v.

9. CRvB 7 dec. 1988, AB 1988, 10, gewezen op basis van art. 26 Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBP-Verdrag).

10. Door de EG is inmiddels een ontwerp voor een richtlijn gepubliceerd die beoogt de lidstaten de verplichting op te leggen ook voor (wettelijke) nabestaandenvoorzieningen de gelijke behandeling van mannen en vrouwen te realiseren. Het betreft de Voltooiingsrichtlijn gelijke behandeling in de sociale zekerheid, voorstel van 27 okt. 1987, PB 1987, nr C309. Zie tevens SER-advies 89/01 (Advies voltooiingsrichtlijn gelijke behandeling in de sociale zekerheid).

11. Ten aanzien van de vraag of invoering van weduwnaars- en partnerpensioen maatschappelijk gezien wenselijk en noodzakelijk is A.R.I. Gündel, Het Verzekeringsblad 1986, p. 1296-1297.

12. Als rechtsgrond voor de gelijke behandeling van ongehuwd en gehuwd samenwonenden is voor de CRvB art. 26 IVBP aangevoerd. De CRvB heeft in zijn uitspraak van 28 febr. 1990, PS 1990, 213, de gelijke behandeling van ongehuwd samenwonenden met gehuwd samenwonenden onder de huidige AWW afgewezen. Zie 3.5. De uitgangspunten voor de herziening van de AWW zijn neergelegd in de adviesaanvraag van 16 juli 1987 terzake, opgenomen als bijlage 2 in SER-advies 89/08 (Advies herziening AWW).

13. Zie art. 1 lid 1, aanhef en onder a PSW als gewijzigd bij Wet van 11 juni 1987, Stb. 1987, 340.

14. Aldus letterlijk de MvT PSW 1987, TK 1985-1986, 19 638, nr 3, p. 12. B. Wessels, Partnerpensioen, WFR 1987 p. 614 is van mening dat het partnerpensioen wel had moeten worden opgenomen in de opsomming van pensioenvormen waarop de PSW van toepassing is omdat in het kader van de stelselherziening sociale zekerheid per 1 jan. 1987 de gelijke behandeling van ongehuwd met gehuwd samenwonenden in de sociale zekerheidswetgeving met voortvarendheid is ingevoerd, zie bijvoorbeeld art. 1 lid 3 AOW.

15. Adviesaanvraag van 26 nov. 1987, SZ/SV/P&S/SVP/87/09035, hierover E.P. de Jong, Adviesaanvraag pensioenproblematiek, TPV 1988, p. 34-37 en B. Wessels, Ars Aequi 1988, p. 709-718.

16. Zie de MvA op de PSW 1972, TK 1971-1972, 11 529, nr 5, p. 6.

17. In het kader van de Brede herwaarderling (Voorontwerp van wet 'Wijziging van het fiscale regime voor onderhoudsvoorzieningen en spaarvormen alsmede voor verzekeraars en pensioenlichamen') wordt voorgesteld het bepaalde in art. 11, lid 3, onder b van de Wet LB te schrappen, zodat de hoogte van pensioenen ongelimiteerd wordt, zie Financiën Bericht 1987, nr 14, p. 8 en L.G.M. Stevens, Het pensioenregime in de Brede herwaarderling, WFR 1989, blz. 1077-1079. Deze wijziging heeft geen gevolgen voor het opnemen van partnerpensioen in pensioenregelingen, omdat het daar een uitbreiding van het bepaalde onder a, waar de kring van verzorgden wordt omschreven, betreft. Overigens voorziet het genoemde voorontwerp in lid 4 van art. 11 Wet LB in een partner-gelijkstellingsbepaling.

niet in elkaars verzorgingsbehoeften voorzien. Van samenleven als gehuwden zal daarom zeker sprake zijn wanneer partners feitelijk niet op hetzelfde adres wonen, maar wel van voorziening in elkaars verzorging sprake is. Wanneer een gezamenlijke huishouding wordt ontbonden door opname van een van de partners in een verpleeghuis of verzorgingstehuis kan van het voorzien in elkaars verzorgingsbehoeften nog wel degelijk sprake zijn. In 1982 overwoog het Hof 's-Gravenhage dat 'nu er een affectieve relatie bestaat van een duurzaam karakter, die de kenmerken van een huwelijksverhouding draagt' van samenleven als gehuwden sprake is ondanks het feit 'dat de vrouw en de man ieder een eigen woonadres hebben en elkaar bepaalde tijden niet zien'.⁴⁰ Deze uitspraak laat in ieder geval voor heterofiele partnerrelaties de mogelijkheid open dat van een gezamenlijke huishouding sprake kan zijn wanneer de partners niet op hetzelfde adres woonachtig zijn, bijvoorbeeld doordat een van hen in een verpleeghuis of verzorgingstehuis wordt opgenomen.

4.2. Duurzame gemeenschappelijke huishouding, art. 1623h BW

Een tweede aanknopingspunt uit civielrechtelijke hoek biedt art. 1623h lid 1 BW, waarin is bepaald dat degene die met de huurder van een woning 'een duurzame gemeenschappelijke huishouding' heeft, als medehuurder kan worden aangemerkt. Deze medehuurder geniet dezelfde bescherming met de huurder, maar is jegens de verhuurder hoofdelijk aansprakelijk voor de verschuldigde huur.⁴¹ De HR overwoog in 1980 dat 'van een duurzame gemeenschappelijke huishouding van tenminste twee jaar...ook nog gesproken' kan 'worden op een moment dat er plannen bestaan die gemeenschappelijke huishouding te gaan beëindigen'.⁴² Wanneer een der samenwonende partners moet worden opgenomen in een verpleeg- of verzorgingste-

huis, zonder dat bij de partners de intentie bestaat de gezamenlijke huishouding te beëindigen, zou op grond van dit arrest aangenomen kunnen worden dat die gezamenlijke huishouding voortduurt. In die situatie is van een 'geplande' beëindiging van de gezamenlijke huishouding immers geen sprake.

In 1986 heeft de HR een arrest gewezen dat de in deze bijdrage besproken problematiek het meest benadert. Het betrof een geval waarin de kantonrechter werd verzocht iemand die in een verpleeghuis was opgenomen zonder dat een reële verwachting op terugkeer bestond als medehuurder in de zin van art. 1623h BW aan te wijzen. In cassatie overwoog de HR dat 'de gemeenschappelijke huishouding in het algemeen bij opname in een ziekenhuis of verpleeghuis van een dergenen die zulk een huishouding voert, niet dadelijk, maar eerst na enige tijd, naar gelang van de omstandigheden' eindigt. De HR vervolgt: 'onder bijzondere omstandigheden - waarbij ook de verwachtingen die ten tijde van de opname omtrent de terugkeer naar huis bestonden, van belang kunnen zijn - kan dit anders zijn'.⁴³ Uit deze uitspraak kan worden afgeleid dat van een gezamenlijke huishouding sprake kan zijn wanneer een van de samenwonende partners in een verpleeg- of verzorgingstehuis verblijft. De gezamenlijke huishouding moet echter in beginsel als beëindigd worden beschouwd, wanneer er ten tijde van de opname geen reële verwachting op terugkeer bestaat. In verband met de partnerpensioenresolutie zou analoge toepassing van deze uitspraak er toe leiden dat wanneer de aanspraak op partnerpensioen voor de deelnemer aan de pensioenregeling in geval van opname van een van de partners in een verpleeg- of verzorgingstehuis in stand blijft, deze aanspraak bij de partner die deelnemer aan de pensioenregeling is niet aan heffing van loonbelasting wordt onderworpen, wanneer geen reële verwachting op terugkeer bestaat.⁴⁴

18. Met betrekking tot deze kwestie uitgebreid B. Wessels, *Partnerpensioen*, WFR 1987, blz. 609-613. De beperking in art. 11, lid 3, onder a Wet LB was in strijd met het systeem van de Wet IB. Wat betreft de tariefgroepindeling werden ongehuwd samenwonenden immers niet als alleenstaand aangemerkt, zie art. 55 onder b jo. 56 lid 1 Wet IB volgens de tot 1 jan. 1990 geldende tekst.
19. In verband met de toepassing van art. 6 lid 3 CSV.
20. Resolutie van 23 maart 1988, BNB 1988/157.
21. De resolutie is besproken door P. van Yperen, *De nabestaandenverzorging/Resolutie partnerpensioen*, WFR 1988, p. 778-787 en W.P.M. Thijssen, *Partnerpensioen*, *De Beursbengel* 1989, p. 144-147.
22. Vgl. C.W.M. van Ballegooijen, *Het fiscale loonbegrip*, diss. 1989, p. 16-17 waar de totstandkoming van de loondefinitie in de Wet LB kort wordt weergegeven.
23. Van Ballegooijen, a.w., p. 10-11.
24. Van Ballegooijen, a.w., p. 100-102.
25. Aldus art. 11 lid 1 aanhef en onder g Wet LB.
26. L.G.M. Stevens en P. van Yperen, *Kernpunten van pensioen* (1986), p. 89.
27. Aldus HR 16 sept. 1981, BNB 1981/308.
28. Aldus art. 13 lid 2 Wet LB jo. art. 10,

lid 1 Uitvoeringsregeling loonbelasting 1990.
29. Zie aant. 7, onder c bij art. 11 lid 3 Wet LB in de Vakstudie, Losbladige editie, Kluwer, Deventer en vgl. W.P.M. Thijssen, *Fiscale aspecten van pensioenopbouw tijdens ouderschapsverlof*, WFR 1990, p. 172-178.
30. Vgl. art. 24 lid 2 Successiewet 1956.
31. De gestelde eisen zijn besproken door W.P.M. Thijssen, *De Beursbengel* 1989, p. 145-146.
32. Uitgebreid B. Wessels, WFR 1987, p. 605-609.
33. Soortgelijke problematiek wordt voor het sociale zekerheidsrecht behandeld door D.G. Rodermond-Doornhof en P. Kavelaars, *Alternatieve samenlevingsvormen in het positieve recht in Publikaties SCOSZ nr 6*, p. 4-26, zie met name p. 18. Voor een uitgebreid jurisprudentie overzicht zij verwezen naar de conclusie van de A-G voor HR 7 febr. 1990, BNB 1990, p. 1087-1095 en naar P. Kavelaars, WFR 1990, p. 955-960.
34. De wijze waarop art. 1:160 BW in de jurisprudentie wordt gehanteerd wordt kort weergegeven door Asser-De Ruiters II, p. 297-298: er moet sprake zijn van duurzaamheid, gezinsverband, een affectieve relatie, een gemeenschappelijke slaapkamer en van wederzijdse verzorging, vgl. B. Wessels, a.w.,

p. 167.
35. Aldus HR 11 juni 1976, NJ 1976, 512; HR 16 jan. 1981, NJ 1981, 269; HR 2 april 1982, NJ 1982, 374 en HR 31 jan. 1986, NJ 1987, 99; vgl. HR 21 febr. 1986, NJ 1986, 383.
36. Deze eisen volgen onder meer uit Rb. Amsterdam 30 okt. 1974, NJ 1975, 259; Hof Arnhem 5 nov. 1974, NJ 1975, 360; Rb. Arnhem 29 mei 1975, NJ 1976, 300; Rb. Almelo 25 febr. 1976, NJ 1977, 545 en Hof Amsterdam 15 febr. 1978, NJ 1978, 539.
37. In Rb. Amsterdam 9 sept. 1974, NJ 1976, 104 werd in een dergelijk geval geoordeeld dat geen sprake was van samenleven als gehuwden, het Hof Amsterdam 28 okt. 1977, NJ 1978, 58 kwam tot de tegengestelde conclusie.
38. In die zin Rb. Amsterdam 30 okt. 1974, NJ 1975, 259; Rb. Amsterdam 9 sept. 1974, NJ 1976, 104 en HR 21 febr. 1986, NJ 1986, 382.
39. Aldus HR 10 april 1981, NJ 1981, 348.
40. Aldus Hof 's-Gravenhage 11 maart 1982, NJ 1983, 189.
41. Zie onder meer art. 1623h, leden 2, 4 en 5 BW.
42. Aldus HR 10 okt. 1980, NJ 1981, 132.
43. HR 21 febr. 1986, NJ 1986, 383.
44. Zie nader onderdeel 5.

wet Sociale Verzekering (CSV). Hetgeen hierna over de fiscale pensioendefinitie wordt geschreven, geldt mutatis mutandis voor de in de CSV opgenomen pensioendefinitie. Opvallend is dat ook hier het partnerpensioen in de definitie ontbreekt. In de laatste volzin van art. 11 lid 3 Wet LB is de mogelijkheid opgenomen regelingen of groepen van regelingen die niet aan de gestelde eisen voldoen als pensioenregeling aan te wijzen. Deze uitbreiding van art. 11 lid 3 heeft plaatsgehad in het kader van de zogenaamde tweeverdienerswetgeving, en was mede bedoeld de mogelijkheid te scheppen pensioenregelingen waarvan partnerpensioen onderdeel uitmaakt als pensioenregeling in fiscale zin aan te wijzen.¹⁸ De staatssecretaris van Financiën heeft in samenwerking met de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid¹⁹ regelingen waarvan partnerpensioen onderdeel uitmaakt onder bepaalde voorwaarden groepsgewijs als pensioenregeling aangewezen.²⁰ Daarmee heeft partnerpensioen zijn fiscale erkenning gevonden.²¹

3. De regeling van art. 11, lid 3 Wet op de loonbelasting 1964 nader beschouwd

Art. 10 lid 1 Wet LB merkt als fiscaal loon aan 'al hetgeen uit een dienstbetrekking of een vroegere dienstbetrekking wordt genoten'.²² Op grond van deze bepaling zijn pensioenuitkeringen ontleend aan een dienstverband onderworpen aan de inhouding van loonbelasting. Dergelijke pensioenuitkeringen vallen namelijk onder het begrip 'loon uit vroegere dienstbetrekking'.²³ Ten aanzien van pensioenaanspraken wordt in art. 11 lid 1, aanhef en onder a Wet LB bepaald dat deze niet tot het fiscale loon behoren. Deze zogenaamde omkeerregel heeft tot gevolg dat niet pensioenaanspraken, maar pensioenuitkeringen aan de inhouding van loonbelasting zijn onderworpen.²⁴ Dit geldt echter slechts dan wanneer de pensioenregeling, waaraan de aanspraken worden ontleend, voldoet aan de in onderdeel 2 behandelde definitie van het begrip pensioenregeling zoals die in art. 11 lid 3 Wet LB is opgenomen. Wanneer een pensioenregeling niet voldoet aan die definitie geldt dat de pensioenaanspraken zelf zijn belast, waar dan tegenover staat dat de pensioenuitkeringen niet aan de inhouding van loonbelasting zijn onderworpen.²⁵ In dat geval spreekt men van een fiscaal onzuivere pensioenregeling.²⁶ Een pensioenregeling die op een of meerdere onderdelen fiscaal onzuiver is, wordt in haar geheel als fiscaal onzuiver aangemerkt.²⁷ De belastingheffing over de aan een fiscaal onzuivere pensioenregeling te onttelen aanspraken heeft op grond van art. 13 lid 1 Wet LB plaats door de waarde die aan die aanspraken kan worden toegekend bij het fiscale loon te tellen. Die waarde kan worden gesteld op het bedrag dat aan een verzekeringsmaatschappij of een pensioenfonds is betaald of zou moeten worden betaald teneinde de aanspraak te dekken.²⁸

4. De partnerpensioenresolutie

In de partnerpensioenresolutie worden enkele eisen aangegeven waaraan regelingen waarvan partnerpensioen onderdeel uitmaakt moeten voldoen om als pensioenregeling in fiscale zin te gelden. De eisen die op grond van de resolutie aan partnerpensioen worden gesteld houden in dat:

- zowel de werknemer als de partner waarvoor de pensioenregeling wordt getroffen ongehuwd zijn;
- deze werknemer niet in de rechte lijn aan zijn partner

verwant is;

- de partners ten minste gedurende een half jaar een gezamenlijke huishouding hebben gevoerd alvorens de aanspraak op partnerpensioen wordt verleend;
- het partnerpensioen niet hoger is dan het in de praktijk gebruikelijke weduwen- en weduwnaarspensioen²⁹; en
- de partners beschikken over een notarieel verleden samenlevingscontract waarin (enige) vermogensrechtelijke aspecten van de gezamenlijke huishouding zijn geregeld, tenzij de gezamenlijke huishouding gedurende vijf of meer jaren heeft bestaan.³⁰

In deze bijdrage worden de gestelde eisen niet in extenso behandeld, maar slechts de eis inhoudende dat een 'gezamenlijke huishouding' moet worden gevoerd.³¹ In verband met deze eis doen zich specifiek voor ouderen problemen voor wanneer een der partners moet worden opgenomen in een verpleeghuis of een verzorgingstehuis, maar de andere partner op het oorspronkelijke adres blijft wonen. In dergelijke gevallen is van een gezamenlijke huishouding feitelijk geen sprake meer, hoewel de samenlevingsovereenkomst niet is beëindigd en de intentie tot beëindiging ontbreekt. De vraag rijst of er van kan worden uitgegaan dat in deze gevallen voldaan is aan het in de partnerpensioenresolutie gestelde vereiste inhoudende dat een gezamenlijke huishouding dient te worden gevoerd. Men dient hierbij te bedenken dat zich voor gehuwden in een soortgelijke situatie geen problemen voordoen met betrekking tot het weduwen- en weduwnaarspensioen. In welke gevallen dat voor ongehuwd samenwonenden het geval is, wordt in onderdeel 5 nagegaan.

Onze wetgeving biedt meerdere aanknopingspunten voor het beantwoorden van de vraag wanneer sprake is van een gezamenlijke huishouding.³² Op enkele aanknopingspunten wordt in de volgende onderdelen ingegaan.³³

4.1. Samenleven met een ander als gehuwden, art. 1:160 BW

Een aanknopingspunt uit civielrechtelijke hoek is art. 1:160 BW waarin is bepaald dat de verplichting aan de voormalige echtgenoot alimentatie te betalen eindigt wanneer die echtgenoot 'opnieuw in het huwelijk treedt dan wel is gaan samenleven met een ander als waren zij gehuwd'.³⁴ De jurisprudentie leert dat het oordeel of van een gezamenlijke huishouding als in dit artikel bedoeld sprake is, sterk afhangt van de feitelijke omstandigheden van het geval.³⁵ In hoofdlijnen wordt de eis gesteld dat van samenleven als gehuwden sprake is wanneer een affectieve relatie bestaat, wanneer die relatie een duurzaam karakter heeft en wanneer de partners op enigerlei wijze in elkaars financiële en/of verzorgingsbehoeften voorzien.³⁶ De vraag of sprake is van samenleven als gehuwden wordt in geval van homofiele relaties niet eenduidig beantwoord.³⁷ Daar waar van samenleven als gehuwden geen sprake is, wordt soms wel het bedrag van de te betalen alimentatie verlaagd.³⁸ Voor het probleem dat hier aan de orde is gesteld is een uitspraak van de HR uit 1981 van belang waarin deze overwoog dat 'nu voor het bestaan van een huwelijk niet is vereist dat de echtgenoten samenwonen en elkander wederzijds verzorgen, ook dan van 'samenleven met een ander als waren zij gehuwd' in de zin van deze bepaling sprake kan zijn indien de tot alimentatie gerechtigde en 'de ander' niet in dezelfde woning samenwonen noch sprake is van wederzijdse verzorging'.³⁹ Van een gezamenlijke huishouding kan dus sprake zijn wanneer partners feitelijk niet op hetzelfde adres wonen en

4.3. Alleenstaande-toeslag, art. 56 Wet IB (oud)

Een ander aanknopingspunt, in de fiscaalrechtelijke sfeer, kan worden gezocht in de regeling inzake de alleenstaande-toeslag in de Wet op de inkomstenbelasting 1964 (Wet IB) zoals die voor 1 januari 1990 gold.⁴⁵ Die regeling hield in dat personen die een zelfstandige huishouding voerden een hogere belastingvrije som genoten dan personen die een gezamenlijke huishouding voerden en beiden over een inkomen beschikten.⁴⁶ De vraag of belastingplichtigen al dan niet voor de alleenstaande-toeslag in aanmerking kwamen is voor de Staatssecretaris van Financiën aanleiding geweest een drietal resoluties te wijzigen.⁴⁷ Ook zijn er meerdere uitspraken van de belastingrechter met betrekking tot het al dan niet genieten van de alleenstaande-toeslag. Een duidelijk criterium voor het voeren van een gezamenlijke huishouding geeft de Hoge Raad in een recente uitspraak: 'mede gelet op het spraakgebruik, ligt...voor de hand slechts van het voeren van een gezamenlijke huishouding te spreken indien een belastingplichtige te zamen met een of meer anderen zowel in huisvesting als in voeding voorziet'.⁴⁸ In het berechte geval beschikte de broer van belanghebbende over een slaap/zitkamer in haar woning. Maaltijden werden niet gezamenlijk genuttigd. De keuken werd uitsluitend gebruikt 'voor het zetten van koffie en thee'. Verder werd slechts de badkamer gezamenlijk gebruikt. Er was geen gezamenlijke huishouding.⁴⁹ Ook wanneer een van de personen die een gezamenlijke huishouding voeren permanent in een verpleeghuis of verzorgingstehuis wordt opgenomen, kan van een gezamenlijke huishouding gezien deze uitspraak moeilijk sprake zijn.

4.4. Gemeenschappelijke huishouding, art. 24 Sw

In een uitspraak waarin het de toepassing van art. 24 Successiewet 1956 (Sw) betrof, werd het bestaan van een gezamenlijke huishouding aangenomen ondanks het feit dat degenen die beroep deden op het bestaan van een gezamenlijke huishouding ieder over een eigen woning beschikten. De HR overwoog dat 'de wetgever met het begrip 'gemeenschappelijke huishouding' het oog heeft gehad op gevallen waarin de erflater met de verkrijger een gemeenschappelijk hoofdverblijf heeft gehad'. Omdat de woning van een der partijen in het berechte geval 'slechts een verblijffunctie van zeer ondergeschikte aard heeft vervuld' kon het bestaan van een gezamenlijke huishouding worden aangenomen. Uit 'de vaststaande feiten dat de erflater bijdroeg in de kosten van de huishouding en de woning van belanghebbende en dat belanghebbende...is benoemd tot enig erfgenaam van de erflater' kon volgens de HR de conclusie worden getrokken 'dat - mede gelet op de ratio van de beperking van het begrip gemeenschappelijke huishouding tot gevallen waarin er sprake is van een gemeenschappelijk hoofdverblijf, te weten de verzorgingsgedachten - belanghebbende voldoende aanmerkelijk heeft gemaakt dat er in dit geval, ondanks het feit dat de erflater in zijn eigen woning, alwaar hij stond ingeschreven, sliep, sprake was van een gemeenschappelijk hoofdverblijf ten huize van belanghebbende'.⁵⁰ Opmerkelijk is dat de belanghebbende in dit geval tevens voor de alleenstaande-toeslag had geopteerd. De redactie Vakstudie-Nieuws tekent bij het arrest aan dat geen automatische koppeling tussen het in aanmerking komen voor de alleenstaande-toeslag en het in aanmerking komen voor de in art. 24 Sw. opgenomen regeling dient te worden aangenomen.

Wanneer een belastingplichtige een beroep doet op de regeling met betrekking tot de alleenstaande-toeslag levert dit voor de toepassing van art. 24 Sw. 'een aanwijzing' op dat van een gemeenschappelijke huishouding geen sprake kan zijn.⁵¹

4.5. Het begrip gezamenlijke huishouding van de partner- pensioenresolutie

De in de onderdelen 3.1. tot en met 3.4. besproken jurisprudentie ten aanzien van de begrippen 'samenleven als gehuwden' en 'gemeenschappelijke huishouding' geeft geen eenduidig beeld te zien. De diverse wettelijke regelingen waarop die jurisprudentie is gebaseerd, hebben dan ook elk hun eigen achtergrond en zijn op verschillende wijzen geformuleerd. De jurisprudentie bevestigt het standpunt van de HR inhoudende dat het van de specifieke omstandigheden van elk geval afhangt of sprake is van een gezamenlijke huishouding.⁵² Toch kan de voorzichtige conclusie worden getrokken dat van een gezamenlijke huishouding sprake kan zijn wanneer gedurende zekere tijd feitelijk geen gezamenlijke huishouding wordt gevoerd.⁵³ Een situatie waarin een gezamenlijke huishouding feitelijk wordt verbroken doet zich voor wanneer een van de samenwonende partners noodzakelijkerwijs in een verpleeg- of verzorgingstehuis wordt opgenomen. Uit het in onderdeel 3.1. besproken arrest van de HR van 10 april 1981 waar het de interpretatie van art. 1:160 BW betrof kan worden geconcludeerd dat van samenleven als gehuwden sprake zou kunnen zijn wanneer de partners 'niet in dezelfde woning samenwonen' maar wel een zekere mate van (wederzijdse) verzorging bestaat.⁵⁴ Hetzelfde geldt wanneer ondanks het ontbreken van een gezamenlijk woonadres sprake is van 'affectieve relatie' met een 'duurzaam karakter'.⁵⁵ Het in het kader van art. 1623h BW door de HR gewezen arrest geeft meer duidelijkheid. De gezamenlijke huishouding zou niet als beëindigd te hoeven worden beschouwd wanneer ten tijde van de opname in een verpleeg- of verzorgingstehuis een reële verwachting op terugkeer bestaat.⁵⁶ Voor de interpretatie van het begrip 'gezamenlijke huishouding' uit de partnerpensioenresolutie is de in de onderdelen 4.3. en 4.4. besproken fiscale jurisprudentie wellicht van meer belang. Het arrest van 7 februari 1990 inzake de toekenning van de alleenstaande-toeslag biedt geen of nauwelijks ruimte een gezamenlijke huishouding aan te nemen waar partners niet 'zowel in huisvesting als in voeding' voorzien.⁵⁷ Het arrest van dezelfde datum inzake de toepassing van art. 24 Sw. biedt daarentegen wel ruimte voor het bestaan van een gezamenlijke huishouding wanneer de partners beiden over een woning beschikken. Terughoudendheid past echter, nu de woning van een van de partners in dit geval die naam nauwelijks waardig was.⁵⁸

4.6. Mogelijke betekenis van art. 26 IVBP-Verdrag

In onderdeel 3.1. werd gesteld dat de fiscale faciliteit voor weduwen- en weduwnaarspensioen in stand blijft wanneer een van de echtgenoten wordt opgenomen in een verpleeg- of verzorgingstehuis. In dit onderdeel wordt kort ingegaan op de vraag of het algemene discriminatieverbod van art. 26 IVBP-Verdrag meebrengt dat ongehuwd samenwonenden in deze op gelijke wijze moeten worden behandeld als ongehuwd samenwonenden.⁵⁹ In een recente uitspraak van de Centrale Raad van Beroep

**Van een gezamenlijke huishouding kan sprake zijn
wanneer de partners niet op hetzelfde adres
woonachtig zijn, bijvoorbeeld doordat een van
hen in een verpleeghuis of verzorgingstehuis
wordt opgenomen.**

(CRvB) is beslist dat ongehuwd samenwonenden in het kader van de toepassing van de Algemene Weduwen- en Wezenwet (AWW) geen aanspraak kunnen maken op partnerpensioen.⁶⁰ Eerder kende de CRvB wel een buitenwettelijk recht op weduwnaarspensioen krachtens die wet toe.⁶¹ Wanneer deze uitspraak meebrengt dat ongehuwd samenwonenden kunnen claimen, kan er van worden uitgegaan dat zulks ook geldt voor de interpretatie van het begrip gezamenlijke huishouding in de partnerpensioenresolutie.⁶²

**5. Belang van de regeling van
art. 11 lid 3 Wet op de loonbe-
lasting 1964 voor ouderen**

In het derde onderdeel van dit artikel is de betekenis van de regeling van art. 11 lid 3 Wet LB uiteengezet. In het vierde onderdeel is ingegaan op de vraag of van een gezamenlijke huishouding in de zin van de partnerpensioenresolutie sprake kan zijn, wanneer de gezamenlijke huishouding feitelijk wordt beëindigd door opname van een van de partners in een verpleeg- of verzorgingstehuis. In dit onderdeel wordt

nagegaan of zich voor ongehuwd samenwonende ouderen in verband hiermee specifieke problemen voordoen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen partnerrelaties aangegaan voordat het deelnemerschap aan de pensioenregeling werd beëindigd en partnerrelaties daarna aangegaan.⁶³

**5.1. Partnerrelatie aangegaan voor
einde deelnemerschap aan een
pensioenregeling**

Tijdens het deelnemerschap aan een pensioenregeling waarvan partnerpensioen onderdeel uitmaakt, kan de gezamenlijke huishouding die een deelnemer voert worden beëindigd. Wanneer die situatie zich voordoet zou instandhouding van de aanspraak op partnerpensioen de pensioenregeling voor die deelnemer fiscaal onzuiver doen zijn. In geval van opname van een van de partners in een verpleeg- of verzorgingstehuis is niet altijd duidelijk of voor de toepassing van de partnerpensioenresolutie aangenomen kan worden dat de gezamenlijke huishouding voortduurt. Om voor de toepassing in de praktijk duidelijkheid te verkrijgen zou voor de pensioenregeling getroffen voor de hiervoor bedoelde deelnemer aanwijzing als pensioenregeling moeten worden gevraagd aan de minister van Financiën, er van uitgaande dat de aanspraak op partnerpensioen voor die deelnemer ongewijzigd in stand blijft.⁶⁴ Het verzoek moet gericht zijn op het verkrijgen van aanwijzing als pensioenregeling voor een regeling die een aanspraak op partnerpensioen niet doet vervallen bij opname van een der partners in een verpleeg- of verzorgingstehuis. Dit probleem zal zich in de praktijk voor ouderen niet voordoen, omdat voor ouderen in het algemeen geldt dat het aan de pensioenregeling te ontlene oudedagspensioen is ingegaan. Het deelnemerschap aan de pensioenregeling is in dat geval beëindigd, hetzij door ontslag voor de pensioendatum, hetzij door de ingang van het oudedagspensioen.⁶⁵ Het is ook mogelijk dat zich de situatie voordoet dat een

45. Voor de gevolgen van de zogenaamde Oort-wetgeving op grond waarvan de alleenstaande-toeslag, behoudens de overgangsregeling van art. V van de Wet invoering en aanvulling van de vereenvoudiging van de tariefstructuur in de loon- en inkomstenbelasting en wijziging van de regeling betreffende aftrekpost (Oort-II) voor 1990, zij verwezen naar F.G. van Herwaarden en C.A. de Kam, De fiscale behandeling van leefvormen, 1970-1990, WFR 1990, p. 324.

46. Zie de art. 53, leden 3 en 4; 55 en 56 Wet IB als luidend voor 1 jan. 1990.

47. Resolutie van 7 febr. 1984 als gewijzigd bij Resolutie van 15 mei 1985, BNB 1985/195 (de zogenaamde zorgresolutie); Resolutie van 3 dec. 1984, BNB 1985/52 inzake de toepassing van de hardheidsclausule van art. 63 Algemene Wet inzake Rijksbelastingen en Resolutie van 5 nov. 1984, BNB 1984/336, gewijzigd bij Resolutie van 28 jan. 1985, BNB 1985/84 met betrekking tot het genieten van de alleenstaande-toeslag door kloosterlingen, daarover D.G. Rodermond-Doornhof en P. Kavelaars t.a.p., p. 19.

48. HR 7 febr. 1990, BNB 1990/149, V-N 1990, p. 849-851; geannoteerd door L.G.M. Stevens in Fiscaal Weekblad FED 1990, p.

933-934.

49. Zie de overweging van de HR onder 4.1, BNB 1990, p. 1098.

50. Aldus letterlijk HR 7 febr. 1990, BNB 1990/150, p. 1104 onder 4.2.

51. V-N 1990, p. 792.

52. Zie HR 11 juni 1976, NJ 1976, 512 en HR 2 april 1982, NJ 1982, 374; vgl. HR 26 okt. 1984, NJ 1985, 545 en B. Wessels, a.w., p. 167.

53. Andere voorbeelden van situaties waarin een gezamenlijke huishouding feitelijk wordt verbroken zijn de situatie waarin een van de samenwonende partners een langdurige studiereis maakt, naar het buitenland wordt uitgezonden, zeevaard is of een gevangenisstraf krijgt opgelegd.

54. HR 10 april 1981, NJ 1981, 348.

55. Zie Hof 's-Gravenhage 11 maart 1982, NJ 1983, 189.

56. HR 21 febr. 1986, NJ 1986, 383. Een andere oplossing zou op grond van dit arrest mogelijk zijn wanneer de omstandigheden van het geval zulks meebrengen.

57. HR 7 febr. 1990, BNB 1990, p. 1098 onder 4.3; V-N 1990, p. 849-851.

58. HR 7 febr. 1990, V-N 1990, p. 790-792.

59. Vgl. G. Heerma van Voss, De rechtsgrond voor de regelingen voor alternatieve

samenlevingsvormen in de sociale zekerheid in Publikaties SCOSZ nr 6, p. 32-35.

60. CRvB 28 febr. 1990, PS 1990, nr 213.

61. CRvB 7 dec. 1988, PS 1988/987, gewezen in beroep op RvB Rotterdam 11 juni 1987, PS 1987/600.

62. Voor de problematiek met betrekking tot de AWW en de herziening daarvan zij verwezen naar SER-advies 89/08 (Advies herziening AWW) en F.M. Noordam, TPV 1989, p. 54-57.

63. De gevolgen van beëindiging van het deelnemerschap aan een pensioenregeling zijn uitgebreid beschreven door Lutjens, a.w., p. 550 e.v. Zie tevens SER-advies 85/22 (Advies interimmaatregel pensioenbreuk) en P.A. Nouwen, Pensioenverlies door pensioenbreuk, TPV 1987, p. 3-5 en de bij Lutjens aangehaalde literatuur.

64. Het feit dat de bevoegdheid van art. 11 lid 3 Wet LB is gebruikt om de partnerpensioenresolutie te wijzen impliceert niet dat regelingen die afwijken van het in die resolutie gestelde niet als pensioenregeling in fiscale zin zouden kunnen worden aangewezen. Vgl. W.P.M. Thijssen, WFR 1990, p. 176.

65. Aldus P.M. Tulfers, Pensioenen, p. 37; vgl. Lutjens, a.w., p. 696-698.

Een regeling voor partnerpensioen kan ook voor ouderen die hun gezamenlijke huishouding hebben moeten verbreken onverkort in stand blijven.

gezamenlijke huishouding die is aangegaan voor het einde van het deelnemerschap aan een pensioenregeling feitelijk wordt beëindigd door opname van een van de partners in een verpleeg- of verzorgingstehuis nadat het deelnemerschap aan de pensioenregeling is beëindigd. In dat geval, dat zich met name bij ouderen juist wel zal voordoen⁶⁶, is het dienstverband tussen de partner die deelnemer aan de pensioenregeling was en diens werkgever beëindigd, hetzij door ontslag voor pensioendatum, hetzij door de ingang van het oudedagspensioen.⁶⁷ De problematiek van het al dan niet belast zijn van de pensioenaanspraken speelt in dit geval niet, omdat geen loon uit tegenwoordige dienstbetrekking wordt genoten.⁶⁸ Voor de groep ouderen die in deze situatie verkeert, brengt feitelijke beëindiging van de gezamenlijke huishouding door opname van een van de partners in een verpleeg- of verzorgingstehuis geen bijzondere problemen mee.⁶⁹

5.2. Partnerrelatie aangegaan na einde deelnemerschap aan een pensioenregeling

Hiervoor bleek dat pensioenregelingen in het algemeen onderdeel uitmaken van een pakket arbeidsvoorwaarden. De inhoud van pensioenregelingen is de uitkomst van onderhandelingen in het arbeidsvoorwaardenoverleg of van de onderhandelingen tussen individuele werknemers met hun werkgever.

In pensioenregelingen kan worden bepaald dat wanneer een huwelijk of een partnerrelatie wordt aangegaan nadat het deelnemerschap aan een pensioenregeling is beëindigd⁷⁰ aan die pensioenregeling geen recht op weduwen-, weduwnaars- of partnerpensioen kan worden ontleend⁷¹. Achtergrond van deze bepaling is dat de werkgever geen zorgplicht op zich neemt voor personen die pas nadat de arbeidsovereenkomst tussen die werkgever en de werknemer is beëindigd een huwelijk of een partnerrelatie met de gewezen werknemer aangaan⁷². Voor een deelnemer aan zo'n pensioenregeling en zijn echtgenoot of partner doen de in onderdeel 4 behandelde problemen ten aanzien van het gedwongen beëindigen van de gezamenlijke huishouding zich niet voor omdat geen aanspraak op weduwen-, weduwnaars- of partnerpensioen is toegekend.

Ook komt in pensioenregelingen de bepaling voor die inhoudt dat in geval van het aangaan van een huwelijk of een partnerrelatie nadat de arbeidsovereenkomst tussen de deelnemer aan de pensioenregeling en zijn werkgever is beëindigd slechts dan aanspraak op weduwen-, weduwnaars- of partnerpensioen bestaat, indien dat huwelijk of die partnerrelatie is aangegaan voor de ingang van het aan de pensioenregeling te ontleenen oudedagspensioen⁷³. Voor een deelne-

mer aan een dergelijke regeling die een partnerrelatie is aangegaan spelen de in onderdeel 4 behandelde problemen met betrekking tot het gedwongen beëindigen van de gezamenlijke huishouding ook niet, hoewel aanspraak op partnerpensioen bestaat voor de partner. Er wordt immers geen loon uit tegenwoordige dienstbetrekking meer genoten, zodat van belaste pensioenaanspraken in de loonbelastingfeer geen sprake meer kan zijn⁷⁴.

Een schematische weergave van de verschillende situaties die in dit onderdeel aan de orde zijn gekomen is opgenomen in het bij dit artikel gevoegde schema.

Schema

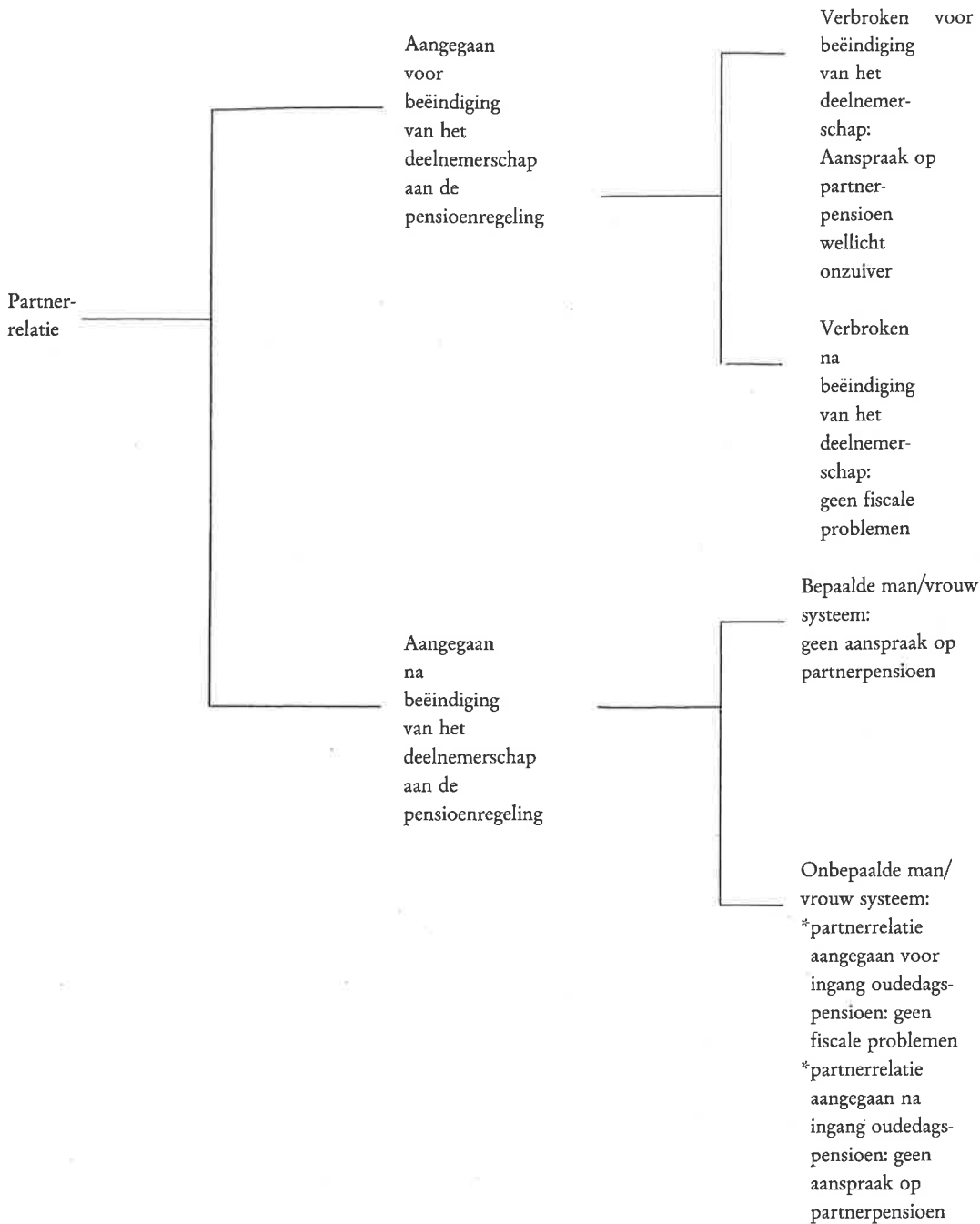
Weergave van de in onderdeel 5 behandelde situaties waarin een (gewezen) deelnemer aan een pensioenregeling kan verkeren na beëindiging van zijn partnerrelatie.

6. Conclusie

In deze bijdrage zijn globaal de wettelijke contouren geschetst voor pensioenregelingen waarvan partnerpensioen deel uitmaakt.

Daarbij bleek dat partnerpensioen nog geen erkenning heeft gevonden in de in art. 1, lid 1, aanhef en onder a PSW opgenomen opsomming van pensioenvormen.⁷⁵ Ook ontbreekt partnerpensioen vooralsnog in de definitie van het begrip pensioenregeling van art. 11, lid 3 Wet LB.⁷⁶

In het kader van de toepassing van de Wet LB zijn pensioenregelingen waarvan partnerpensioen onderdeel uitmaakt onder bepaalde voorwaarden als pensioenregeling aangewezen. Op een van de voorwaarden, die specifiek voor samenwonenden tot problemen aanleiding kan geven wanneer een van de partners in een verpleeghuis of verzorgingstehuis wordt opgenomen, is nader ingegaan.⁷⁷ Het betreft de voorwaarde die inhoudt dat een gezamenlijke huishouding moet worden gevoerd. Daar waar in geval van een bestaande partnerrelatie de gezamenlijke huishouding feitelijk wordt verbroken zonder beëindiging van de samenlevingsovereenkomst zou naar mijn mening de fiscale faciliteit voor het partnerpensioen moeten blijven gelden. In onderdeel 5 bleek echter dat het in onderdeel 4 beschreven probleem zich nu juist voor ouderen niet kan voordoen. De conclusie die hieruit kan worden getrokken is dat een regeling voor partnerpensioen ook voor ouderen die hun gezamenlijke huishouding hebben moeten verbreken onverkort in stand kan blijven.

66. Hierbij wordt er van uitgegaan dat de problematiek van gedwongen feitelijke beëindiging van een gezamenlijke huishouding zich bij ouderen significant vaker zal voordoen, zodat van een specifiek probleem voor ouderen sprake is.

67. Vgl. Lutjens, a.w., p. 696 e.v.

68. Zo ook Stevens/Van Yperen, a.w., p. 87.

69. Hetzelfde geldt overigens voor jongere ongehuwd samenwonenden die in de hier besproken situatie verkeren.

70. Het deelnemerschap aan een pensioenregeling eindigt in het algemeen wanneer de arbeidsovereenkomst tussen werknemer en werkgever voor de ingangsdatum van het aan de regeling te ontlelen oudedagspensioen wordt beëindigd of wanneer het oudedagspensioen krachtens die regeling ingaat, vgl. Lutjens, a.w., p. 696-698.

71. Het systeem van dekking van het wedu-, weduwnaars-, of partnerpensioen in

dergelijke pensioenregelingen wordt aangeduid met de term bepaalde-man- of bepaalde-vrouw-systeem, zie aant. 3 bij art. 8a PSW in Pensioenen, Sociale verzekeringswetten deel 5 (losbladige editie Kluwer).

72. Impliciet in dezelfde zin reeds H.L. Drost, De personeelsvoorzieningen, Fiscale monografie nr 14, Kluwer, Deventer-Antwerpen, 1959, p. 163.

73. Het systeem van dekking van wedu-, weduwnaars- of partnerpensioen in die regelingen wordt aangeduid met de term onbepaalde-man- of onbepaalde-vrouw-systeem. Zie aant. 3 bij art. 8a PSW in Pensioenen (zie voetnoot 69) en vgl. Tuffer, a.w., p. 59.

74. In dezelfde zin: Stevens/Van Yperen, a.w., p. 87.

75. Overigens wordt in de literatuur verschillend gedacht over de vraag of moet worden ingegaan tot de invoering van part-

nerpensioen in pensioenregelingen, zie bijvoorbeeld L.G.M. Stevens, *Solidair of Solitair*, oratie 1986, p. 42-43, B. Wessels, *Partnerpensioen*, WFR 1990, p. 614-615 en M.J.A. van Mourik, *Partnerpensioen?*, W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle, 1987, besproken door W.P.M. Thijssen, TPV 1988, p. 56-60.

76. In het kader van de zogenaamde Brede herwaardering is voorzien in een partnergelijkstellingsbepaling, zie nt. 17.

77. De situatie doet zich overigens ook voor wanneer een van de partners van jongere ongehuwd samenwonenden in een verpleegtehuis wordt opgenomen. In deze bijdrage wordt er van uitgegaan dat de problematiek van gedwongen feitelijke beëindiging van een gezamenlijke huishouding zich bij ouderen kwantitatief significant vaker zal voordoen, zodat van een specifiek probleem voor ouderen sprake is.